

v njem do svojega odbora obračati z nasveti in željami. 4.) „Nastavni Vjestnik“ sprejema tudi slovenske članke in razprave. Razprave, književna poročila itd. je pošiljati direktno uredništvu „Nastavnega Vjestnika“ (oziroma „Društvu hrvatskih profesorov“) ali pa tudi odboru „Društva slovenskih profesorjev“.

*** * Preložitve glavnih počitnic na srednjih šolah.** Naučno ministrstvo je poslalo profesorjskim zborom srednjih šol vprašanje, če bi bilo koristno, da se glavne počitnice na njih šolah prelože na čas od 1. julija do 31. avgusta — zdaj trajajo od 15. julija do 15. septembra. Dunajski in nižjeavstrijski profesorji so se izjavili, da naj ostanejo glavne počitnice kot do sedaj. Če se kljub temu prelože počitnice, je odvisno od profesorjskih zborov drugih kronovin.

Književnost in umetnost.

Pesnik Kranjčević. Odlični hrvaški lirik Kranjčević je dne 29. oktobra umrl v Sarajevu.

Zvonček prijavlja v 11. let. številki to-le bogato in lepo vsebino: 1. Srečanje. D. u. a. n. Pesem. — 2. Jožek in Lovrek. Mihael Levstik. Povest. — 3. Pesem veselja. D. A. Pesem. — 4. Pridni učenik v spomin. St. Jelenec. Povest s podobo. — 5. V svet! Fr. K. lednik. Pesem. — 6. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 7. Pada listje z dreves. Fran Silvester. Pesem. — 8. Vseh mrtvih dan. Podoba. — 9. Malega Stanka vožnja na Gorenjsko. J. a. n. o. Povest. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Velblod. L. O. Poučni spis s podobo. — 12. Pravljica o rvanu. Z. o. r. i. s. l. a. v. Pesem. — 13. Mlinarjev Tonček. St. P. o. l. e. n. č. a. n. Povest. — 14. Metodek. E. G. a. n. g. l. Pesem s podobo. — 15. Pouk in zabava. V šolo! Zorko Prelovec. Uglasbena pesem. — Skledica kave za 300 kron. — Človeška koža. — Spomenik. Fran Pogačnik. — Otroško sreč. — 640 000 šolskih otrok. — Vonj v starosti. — O porabi zraka. — Morska sol. — Mlajive čebele. — Papirnata obleka. — Kako dolgi bi zrasli nohti. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Kulturno delo.

+ Ljudske knjižnice v Voloskem in Opatju. V Opatju imajo Nemci dve javni knjižnici, v Lovranu pa Italijani eno. Da se upro tej tujinski poplavi, so sklenili Slovenci in Hrvati, da ustanove v teh izpostavljenih krajih svoje javne knjižnice. Dr. Konrad Janežič in Viktor Car Emin nabirata prispevke in knjige.

Politiški pregled.

*** Iz avstrijske delegacije.** V plenarni seji se je dne 27. pret. mes. razpravljalo o proračunu ministrstva zunanjih del. Za poročevalcem Baquhemom je začel govoriti delegat dr. Šusteršič. Govornik je odobral aneksijo Bosne in Hercegovine ter odločno zanimal trditve, da bi se bila s tem kršila berlinska pogodba. Tudi napram Srbiji in Črni gori se z aneksijo ni mogla kršiti pogodba, ker nikoli sklenjena ni bila. Potem se je govornik dotaknil jugoslovanskega vprašanja, ter izjavil, da želi rešitev tega vprašanja z monarhijo in dinastijo, ker bi taka rešitev zajamčila Jugoslovanom lepšo in sijajnejšo bodočnost. Bodočnost monarhije je obenem bodočnost jugoslovanskih balkanskih narodov. Morda pride čas, ko ne bodo le Bolgari, temveč tudi nam še bližje sorodni Srbi uvideli, da je najboljšje jamstvo za svobodni razvoj jugoslovanskih narodov na balkanskem polotoku balkanska federacija pod vodstvom avstrijske monarhije. Svoj govor je dr. Šusteršič zaključil: Monarhija zasluži prostor na soncu, gre ji predvsem prostor na solne jugoslovanske, in ta prostor bo tudi zavzela. — Delegat K. l. o. f. a. č. je izjavil, da se je Avstrija zadnje dni posebno predala Berlinu v roke, kar mora napolniti Slovane z bojaznijo. Aneksija Bosne in Hercegovine je enostranski, nasilni čin, ki je tudi v nasprotju z narodopravnimi določbami. Razburjenje v Srbiji in Črni gori si je treba razlagati tako, da vidijo v aneksiji prvi korak za nadaljno natezanje „Švabov“ na Balkanu. Aneksiji ne more pritruditi, dokler se ni izreklo zanjo prebivalstvo Bosne in Hercegovine. — Delegat B. i. a. n. k. i. n. i. je izjavil, da Hrvatje želijo, naj bi osmanska oblast na Balkanu enkrat za vselej prenehala. Obžaloval je, da se je Avstrija odpovedala sandžaku Novi pazar. Pametneje bi bilo, pomiriti Srbijo s tem, da bi se ji bil zagotovil srbski del Sandžaka. — Glasilo arbske vlade „Samouprava“ se je izrekla proti izvajanjem dr. Šusteršiča. — Avstrijska delegacija je dne 31. pret. mes. končala svoje delo.

*** Rekonstrukcija kabineta.** Po rekonstrukciji ministrstva bo imenovanih, kakor poročajo nemški listi, 7 slovanskih ministrov: 3 Čehi, 2 Poljaki, 1 Jugoslovani in 1 Melorus. Nemci bodo imeli 8 ministrov. Večino bi pa morali imeti Slovani.

*** Jugoslovanskem ministru.** „Deutsch-nat. Korresp.“ piše, da je vest o imenovanju jugoslovanskega ministra izmišljena. O tem se

ni razpravljalo ne v ministrskem svetu, ne pri drugih političnih razgovorih. Nemci bi ustanovitve tretjega slovanskega ministrskega sedeža sprejeli kot najhujšo sovražnost in izživanje. — V nasprotju s to pisavo, ki jo je narekoval strah pred jugoslovanskim ministrom, se poroča iz dobro poučenih krogov, da se pomnoži novo ministrstvo za dva člana, ker dobe krščanski socialisti še enega ministra, novega pa Jugoslovani.

*** Češke napredne žene v boju za volilno pravico.** Med češkim ženstvom je gibanje za pridobitev volilne pravice že jako razširjeno. 14. pret. m. je izročila deputacija 14 čeških žen posameznim klubom deželno-zbornih poslancev prošnjo, sprejeto na shodu dne 13. pret. m., v kateri zahtevajo, naj se izvede volilna reforma po načrtu dr. Koernerja (Mladočeha), po katerem se uvaža na Češkem splošna in enaka volilna pravica za moške in ženske ter protestirajo proti vladnemu načrtu volilne reforme. Dne 15. pret. m. so sklicale žene javen shod na Radeckega trgu v Pragi, ki je bil pa prepovedan.

*** Več rekrutov.** Z ozirom na zunanji položaj bo vojno ministrstvo zahtevalo za prihodnje leto mnogo več vojaških novincev. Takoj, ko se je vrnil cesar na Dunaj, so se začela tozadevna pogajanja.

*** Starostno in invalidno zavarovanje.** Popolnoma izdelana predloga o starostnem in invalidnem delavskem in o zavarovanju samostojnih oseb, ki ne zaslužijo na leto nad 2400 K, je že izdelana. Zavarovalne premije, ki znašajo zdaj pri bolniških blagajnicah in nezgodnih zavarovalnicah 105 milijonov kron, se pomnože na 385 milijonov kron. Starostni in invalidni zavarovalnici samostojnikov bo k upravnim stroškom prispevala država 2.000.000 kron. Država bo prispevala vsaki starostni renti 90 kron, kar se pričetkom ne bo poznalo, ker s priredu izplačevati rente šele čez pet let in se bo znesek le počasi dvigal tako, da prispeva država čez 40 let približno 100.000.000 kron. Sodijo, da zbornica nakaze predlog brez prvega branja socialno-politiškemu odseku, ki bo moral ostati permanenten.

*** Koroški deželni zbor.** Poslanec baron Sterneck je poročal v imenu gospodarskega odseka, naj se deželni odbor naroči, da izposluje pri vojni upravi ustanovitve kmetijskih tečajev pri vojakihi. Poslanec Grafenauer je izrekel željo, naj bi članski poučevali vojske tudi osnovne ljudskošolske predmete, zakar triletna službena doba popolnoma zadostuje. To je tembolj potrebno, ker je med vojaškimi novinci na Koroškem do 40% analfabetov.

*** Volitve v nižjeavstrijski deželni zbor.** Včeraj so se izvršile za nižjeavstrijski deželni zbor volitve po novem volilnem redu, in sicer iz splošne kurije in iz kmetijskih občin. V splošni kuriji so dobili krščanski socialisti 43, socialni demokratje pa 5 mandator. Izmed 10 mandatov kmetijskih občin so jih dobili 9 krščanski socialisti, 1 pa socialni demokratje. Med izvoljenimi sta tudi minister dr. Gessmann in župan dr. Lueger. Doslej je bil v nižjeavstrijskem deželnem zboru samo en socialni demokrat, in sicer učitelj Karel Seitz.

*** Združenje Bosne in Dalmacije.** „Pokret“ poroča, da ima posl. Ivčević že izgotovljeno addresso za dalmatinski deželni zbor, v kateri se ne bo tako odločno zahtevalo združenje s Hrvaško kakor doslej, a se ne prejudicira zedinjenje Bosne-Hercegovine in Dalmacije. Vlada krogi podpirajo te težnje.

*** Topničarske divizije deželne brambe.** V deželni brambi izpopolnjujejo topničarstvo. Ustanovili so polagoma divizijske štabe, ki nosijo naslov „Topničarska divizija“ s številko dotične deželne brambovske pehotne divizije.

*** Volilna reforma na Ogrskem.** Andrassyjeva volilna reforma še vedno ni dobila cesarjeve predsankcije. Od zadnje Andrassyjeve audience pri cesarju je sploh vse tiho. Skoraj gotovo je pluralni volilni sistem že poželjen, ker je tak sistem javno obsodil odlični član neodvisne stranke, poslanec Hollo. V noči od 9. na 10. novembra nameravajo prirediti socialisti velike demonstracije proti Andrassyjevi volilni reformi.

*** Cesar odklonil predsankcijo ogrske volilne reforme.** Glasilo zunanega ministra „Wiener Allgemeine Zeitung“ potrjuje, da cesar ni dal predsankcije Andrassyjevi volilni preosnovi. Cesar želi, naj Andrassy predela načrt. Grof Andrassy z mrzlično naglico dela s svojimi tajniki doma, da napravi tako volilno reformo, ki bi ji dal vladar predsankcijo. Sicer pa Madžari še vedno upajo, da se jim posreči dobiti od vladarja predsankcijo volilni preosnovi. Govori se tudi, da Andrassy odstopi, če se predsankcija volilni reformi dolgo zavleče. Sploh so pa Madžari zdaj precej tihi, ker dvor ve, kako so razni ministri zapleteni v zadeve, ki jim niso kar nič v čast.

*** Madžari in Bosna.** Da zahtevajo Madžari Bosno za sebe, se vidi ne le iz poročil ogrske delegacije, ampak tudi iz tega, da hočejo glavni del gospodarske organizacije v Bosni dobiti v svoje roke. Gre namreč za odkup in samoosvojitev bosanskih kmetov. V ta namen je izdelal predsednik ogrske komercialne banke, Leon Lanezi, nekaj memorandum, ki obdeluje omenjeno vprašanje. Pogajanja so že dolgo časa v teku, vendar ves načrt nima še končne oblike. Že pred aneksijo se je go-

vorilo o tem, ali zaradi nekih nesporazumljenj so bili razgovori pretrgani, sedaj se pa iznova nadaljujejo. Da se to vprašanje preveč malovažno ne razmotriva, je namignil dr. Šusteršič v delegaciji, ko je kritikoval ekspozé ministra barona Buriana. Bosna je naša in na to stališče se moramo postaviti takoj od začetka, da se položaj razjasni in Madžarom preidejo želje po nji. Madžarsko upravo poznajo Slovani dobro, zato ne moremo želiti, da bi Bošnjaki dobili vlogo Slovakov na Ogrskem.

*** Srbsko-črnogorska vojaška konvencija.** „Štampa“ poroča, da je kralj Peter 25. pret. m. podpisal pogodbo med Srbijo in Črnogoro, glasom katere se določa za slučaj vojne skupno postopanje.

*** Na Balkanu.** Pogajanja med Avstro-Ogrsko in Turčijo zaradi Bosne so razbita. Turčija zahteva konferenco. — Turčija, Srbija in Črna gora se še vedno pripravljajo za vojno. Turčija in Srbija sta naročili obilo reči za vojno pri tvrdki Senert v Helsingforsu. Turčija nakupuje konje.

*** Ruske grozovitosti proti Poljakom.** Nezaslišane vesti prihajajo iz Varšave. Rusi so se vrgli na zadnje ognjišče poljske kulture — na gledališče. To je bilo edino to-rišče, kjer so pustili svobodo poljskemu jeziku, kjer se je mogel še razvijati poljski narodni element. V soboto so padli ruski despoti tudi po tem. Od sobote do danes so aretirali že nad 30 uglednih oseb, advokatov, literatov itd., ki so delovali pri dramskem društvu za narodno prosveto. — Med aretiranci je tudi slavni poljski pisatelj Stefan Żeromski in mnogo uglednih dam. — Uničevalci kulture so vrli tudi v vseučilišče in filharmonično društvo ter aretirali več dijakov, ki so ravno prišli na vseučilišče pozvedovat, kdaj se začne predavanja. Aretiranci se vrše neprestano od sobote, ponoči in podnevi.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik, iz St. Vida nad Ljubljano, za v oktobru prodane Narodne pesmi 186 66 K; tov. Josip Kobal iz Dolenjave pri Senožečah 2 K; tov. Julij Slapšak in tov. Angela Troštova iz Vodice, 4 K; tov. Ferdo Juvanc iz Postojne, za oktober, november in december 6 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane, 2 K; tov. Ivan Schmeidek iz Rov, za maj, junij, julij, avgust in september 10 K; skupaj 210 66 K; zadnjič izkazanih 3 638 26 K; doslej darovanih 3848 92 K. Bog plati!

Vestnik.

O slovenski okoliški šoli v Celju piše graški „Arbeiterwille“: Mi smo že večkrat kritizirali šolske razmere v Celju, zakaj tako matohovski se ne ravna tako lahko s kako občino na Štajerskem. Okoliška občina nima nobene deklishe šole; slovenski otroci morajo hoditi k šolskim sestram v Celju v šolo. Oglejmo si deško ljudsko šolo! Tam sedijo ubogi dečki v svojih polno natlačenih razredih in paralelke so nastanjene celo v zasebnih hišah. Stavbišče za šolo je že kupljeno, toda narodnostni prepričevanja v tej zadevi ne končati. Celjska klika noče, da bi se postavila slovenska šola v mestu — zategadelj se vse onemogočuje. Od državljana se po pravici zahteva, da pošilja svoje otroke v šolo — a z isto pravico zahtevajo starši, da se sezidajo poštene šole in da se njihovi otroci ne tlačijo v špelunke. Konstatiramo, da se ne sme očitati šolskemu vodstvu nemarnost, zakaj tudi učitelji morajo trpeti z otroki vred. Višji oblasti svetujemo, naj si to šolo enkrat ogleda in uradnega šimelja malo požene. V ljudski šoli se vzgajajo bodoči državljani, zakaj naj bi vladala ravno v Celju taka šolska mizerija? — To vprašanje bo treba zopet z vso odločnostjo spraviti na dnevni red v parlamentu in v deželnem zboru. Naj se vendar enkrat konča tisto cincanje in neodločnost! Žal, da tudi za nas same v Celju in okolici velja isto običanje! Do odločnega koraka — nasvetovala se je n. pr. šolska stavka — se ne povzpnejo in si pustimo v božjem imenu moriti naprej svoje otroke. Kako dolgo še?

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Ivan Rihteršič iz Srednjevasi v Bohinju; tov. Andrej Vrenič iz Ostrožnega brda; tov. Josip Zajec iz Velikega gabra. Živeli!

Učiteljski dobrotniki. Za učiteljski konvikt so darovali: tvrdka I. Grobelnik v Ljubljani, 3 K kot obljubljenih 10% pri nakupu blaga po gospej Widrovi; dva gospeja povodom konjske kupčije v Kamniku, 150 K. Hvala! Bog plati!

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je imelo dne 1. novembra odborovo sejo, pri kateri sta se podelili dvema učiteljskima sirotama razpisani Cesarja Franca Jožefa I. jubilejski ustanovi po 80 K na leto; eno ustanovo je dobila Pavla Peganova, druga pa Marija Kalingarjeva, gojenka na ljubljanskem učiteljskem. Odbor je sklenil, da bo založil in izdal pod naslovom „Mladinski spisi Mišjakevega Julčka“ 10 zvezkov mladinskih spisov, ki jih je podaril Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta priznani mladinski pisatelj. Knji-

žica bode ilustrovana; prvi zvezek bo izšel za Božič. — Dalje je sklenil odbor, da bo izdal Žirovnikove „Narodne pesmi“ v drugi izdaji in sicer 50.000 iztisov. Odbor bo izdal in založil tudi Iv. Štrukljevo brošuro „Sola in dom“ v 10.000 iztisih. Občni zbor učiteljskega konvikta bo dne 28. decembra.

Vsaka šola naj si naroči Adamičovo spevoigro: „Slava cesarju Francu Jožetu I.“ Čisti dohodek je namenjen učiteljskemu konviktu.

Roditeljski večer bo dne 7. t. m. na I. mestni šoli v Komenskega ulicah. Predaval bo g. dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški „o nalezljivih otroških boleznih“. Starši in vzgojitelji dobrodošli!

Roditeljski večer v Idriji priredi rudniška deklishe šola v nedeljo, dne 18. decembra t. l. — Razpravljala bo učiteljica Ana Tomčeva o temi „Učenke in domače delo“. Začetek ob 7. uri zvečer.

Roditeljski sestanek bo v nedeljo, dne 15. novembra t. l. ob 3. uri popoldne v zatiški šoli. Gospod c. kr. okr. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny bo predaval „Naš cesar“ ter kazal podobe s skioptikom. Prečastiti gospod P. Lovrencij bo pa govoril o „sporazumljivi vzgoji med domom in šolo“. Roditelji, učiteljstvo in prijatelji šole ste k sestanku najljubljenejše vabljeni. — Vodstvo šole v Zatičini.

Pozor, šolski voditelji in voditeljice! Prihodnji teden se bodo splošno izdelovali šolski računi in sestavljali proračuni. Pri tej priliki ne pozabite znesek za Šolsko Matico, Popotnika, Domače ognjišče, Zvonček! Za zadnja lista priporočite krajim šolskim svetom več iztisov v nakup, da moreta potem hitreje krožiti med odraslimi in šol. mladino. Na delo tedaj! — Šolski voditelji.

Osebnosti na Kranjskem. Zaradi bolezni je dobil dopust nadučitelj Ivan Jaklič v Gotenici in pride na njegovo mesto pomožna učiteljica Alma Rössmannova. Za provizorično učiteljico je imenovana na Jesenicah dosedanja suplentinja Marija Zhorsky pl. Zhorže, dosedanja šolska praktikantinja Cecilija Vilmanova pa pride tja na mesto učiteljice Eme Schittnikove, ki je zaradi bolezni dobila dopust. Dosedanja suplentinja Gizela Ušeničnikova v Ihanu je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Zaradi bolezni je dobila dopust Ana Pfeiferjeva v Mozlju, na njeno mesto pa pride pomožna učiteljica Marija Priboschitzeva kot suplentinja. Dalje je zaradi bolezni dobila dopust učiteljica Frančiška Bezelj-Bajer v St. Vidu nad Cerknico in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Terezija Rantova kot suplentinja. Dosedanja šolska praktikantinja Kristina Sattlerjeva v St. Vidu nad Ljubljano je imenovana za provizorično učiteljico. Dopust je dobila učiteljica Amalija Kečeljova v Senčurju pri Kranju in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Antonija Jakličeva kot suplentinja.

Proti slovenščini na Koroškem. V koroškem deželnem zboru je predlagal nemški krščanski socialc Weiss, naj bo poslovni jezik koroškega deželnege šolskega sveta nemščina. Proti je bil samo poslanec Grafenauer. Ob takih razmerah naj se Nemci ne čudijo, ako jim bo kranjski deželni zbor in odbor meril z enako mero!

V izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani je poklican za izpraševanje iz glasbenih strok glasbeni ravnatelj „Glasbene Matice“, gosp. Matej Hubad.

Grob naših narodnih mučnikov Lunder in Adamič je obiskalo na Vseh svetnikov dan gotovo nad 30 000 Slovencev in Slovenk. Grob je bil ves v zelenju eksotičnih rastlin in dišečem svežem cvetju — simbolu mladosti, v kateri sta Lunder in Adamič dala kri in življenje za preganjani slovenski rod. Na grob sta bila položena dva krasna venca od združenega narodnega odbora in od slovenskega ženstva s slovenskimi trobojnicami. Ob grobu so viseli travkovi vence, ki so bili darovani ob pogrebu teh nesrečnih žrtv. Gorele so na grobu štiri baklje poleg običajnih sveč. Častno stražo so od 2. do 6. popoldne opravljali Sokoli, in sicer vseh treh ljubljanskih sokolskih društev, šišenskega Sokola ter 25 članov kranjskega, radovljanskega in tržiskega Sokola. Vsaka straža je obstojala iz 20 Sokolov in zastavonoše. Menjale so se straže vsakih 20 minut. Ob pol 4. so zapela vsa ljubljanska v Zvezi slovenskih pevskih društev stoječa društva pod vodstvom koncertnega ravnatelja g. Mateja Hubada pesmi „Usliši nas“, „Človek, glej dognanje svoje“ in „Nad zvezdami“. Močno zbor do 200 pevcev je pel srce pretresljivo, da se je zlasti pri drugi pesmi porosilo vsako oko tisoč in tisoč glave množice. Ljudje so jokali na glas. Ko so pa nepregledne vrste odhajale s pokopališča, je bila v njih obrazih trdost. Nobenega smeha ni bilo čuti, vseh sreča so bila napolnjena s togo in bridkostjo.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Kranju dne 29. okt. 1908. Predsednik poroča o tekočih zadevah. Dopust imajo zaradi bolezni: Andrej Kmet, nadučitelj v Cerkljah, Marija Frantar, učiteljica istotam in Ana Dragatin, učiteljica pri sv. Lenartu. Prvega nadomestuje izprašana učiteljska kandidatinja Melanija Fajdiga, drugo